

BETREFT: het verzelfstandigd beheer

Het College van de hoven en rechtbanken geeft graag verdere toelichting bij de implementatie van de wet van 2014 betreffende het verzelfstandigd beheer van de rechterlijke orde.

Vooreerst willen we benadrukken dat **de teksten die door sommige instanties, zoals de ‘Association syndicale des magistrats’ (ASM), werden verspreid, NIET de laatste versie van de lopende werkzaamheden zijn.**

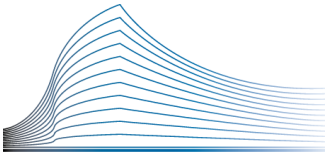
Er vinden nog altijd besprekingen plaats in werkgroepen. Die zouden moeten leiden tot een gewijzigde versie, met name voor bepaalde belangrijke punten, zoals, de bevoegdheden van de algemene vergadering. De teksten zullen worden verspreid zodra het College ze zelf heeft ontvangen.

De discussies over de hervatting van het ‘verzelfstandigd beheer’ kwamen op gang toen de minister begin 2022 bevestigde dat hij tijdens deze legislatuur wel degelijk wenste te starten met de concrete implementatie van de wet van 2014. De drie pijlers juichten dat toe. We hoeven er in dat opzicht immers niet aan te herinneren dat die wet volgend jaar zijn tiende verjaardag ‘viert’. Het is dus tijd om tot een resultaat te komen. De concretisering van deze wet, en het realiseren van de opportuniteiten die de wet van 2014 biedt voor de rechterlijke orde, waren onder het vorige College mislukt omdat de regering voortijdig ontbonden was en de basisprincipes die aan het einde van de in juli 2018 ondertekende raamovereenkomst werden verdedigd, niet konden worden omgezet in concrete wetteksten en actieplannen met het oog op de operationalisering (dotatie, beheerstructuur ...).

Methodologie:

Aangezien de drie pijlers en de minister, gesteund door het regeerakkoord, de wil hadden geuit om de wet tijdens deze legislatuur (en dus nog vóór de periode van lopende zaken in april 2024) te concretiseren, meer bepaald door een eerste beheersovereenkomst te ondertekenen, was er een doeltreffende en gecoördineerde werkwijze vereist, en intense samenwerking tussen vertegenwoordigers van de drie pijlers¹. Men koos ervoor werkgroepen op te richten rond de volgende thema’s:

¹ In dat verband opteerde het College van de zetel, hoewel dat in 2020 in de blauwdruk 2.0 het duale beheermodel verdedigde dat sommige magistraten destijds zo bekritiseerden, uiteindelijk voor een gezamenlijk beheer van de human resources met het openbaar ministerie en het Hof van Cassatie. Die keuze leidt tot de rationalisering van de ondersteunings- en beheerstructuren zodat de beschikbare budgetten zoveel mogelijk voor de rechtscolleges en de parketten voorbehouden blijven. Dat wordt de rol van het Gemeenschappelijk Bureau, dat zal bestaan uit vertegenwoordigers van de drie pijlers en de directeur van de Gemeenschappelijke Steundiendst. Dat is dus iets totaal anders dan een ondersteunende organisatie die vergelijkbaar is met een ‘usine à gaz’ met een overvloed aan middelen.

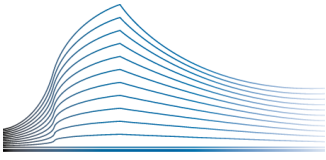

- WG P&O
- WG begroting
- WG beheersovereenkomst en -plannen
- WG onderlinge betrekkingen
- WG korpschefs
- WG interne beheersing en externe controle.

Na zeer talrijke debatten tussen de drie pijlers van de rechterlijke orde, niet alleen door leden van de respectieve colleges en het Hof van Cassatie, maar ook door vele magistraten en hoofdgriffiers die op de oproep voor kandidaten hadden gereageerd, hebben de werkgroepen concrete voorstellen geformuleerd. Iedere deelnemer had de eerbiediging en uitdieping van de grondbeginselen van onze rechtsstaat voor ogen, met als leidraad een betere dienstverlening aan de burger. Een vertegenwoordiger van de afdeling Wetgeving van de FOD en een kabinetslid waren aanwezig, opdat ook zij gemakkelijker de besproken standpunten zouden begrijpen en om het opstellen van de teksten en hun verdediging ervan door het kabinet tijdens de parlementaire debatten vlotter te laten verlopen. Het spreekt voor zich dat de huidige teksten het resultaat zijn van compromissen. **Er staan nog enkele punten ter discussie, en niet de minste: de bevoegdheden van de algemene vergadering van de korpschefs en hoofdgriffiers, de samenstelling van het College, artikel 79 van het Gerechtelijk Wetboek ...**

De door de drie pijlers en het kabinet gevolgde methodologie was ditmaal gericht op **de concrete aspecten van de operationalisering** (en niet meer op een raamovereenkomst zoals bij het vorige College), met inachtneming van de scheiding der machten en de rechterlijke onafhankelijkheid van de magistraten, en met als doel om de dienstverlening aan de rechtzoekende te verbeteren, de organisatie van de hoven en rechtbanken te versterken en het welzijn van de magistraten en alle medewerkers te vergroten. Het kader was duidelijk: de wens van de wetgever om de rechterlijke orde meer zelfstandig te maken, door haar organen voortaan verantwoordelijk te maken voor de goede werking van de hoven en rechtbanken en de parketten van het land. Volgens de bepalingen van de wet van 2014 impliceert die verantwoordelijkheid het sluiten van beheersovereenkomsten om de nodige financiële en personele middelen te verkrijgen. Die middelen worden vervolgens door de colleges verdeeld overeenkomstig de resultaten van de werklastmeting. Die beheersovereenkomst zal het resultaat zijn van onderhandelingen op basis van de **doelstellingen in de door de directiecomités opgestelde beheersplannen**, binnen een door de colleges vastgesteld strategisch kader. De voorstellen in de teksten ter zake zijn een concrete uitwerking van deze beginselen waarbij men garandeert:

- **de autonomie van de directiecomités te verzekeren** met betrekking tot de inhoud van de doelstellingen die zij voor hun rechtscollege wensen te ontwikkelen (met name overeenkomstig de specifieke kenmerken van hun entiteit);
- toe te staan dat een directiecomité **in beroep gaat tegen de beslissing van het College over de verdeling van de middelen**, indien die het beheer van justitie in haar entiteit duidelijk in gevaar brengt;
- het College de mogelijkheid te bieden om van de minister een **herziening van de beheersovereenkomst te eisen in geval van onvoorziene gebeurtenissen die het de rechtscolleges moeilijk maken** om hun opdrachten uit te voeren. Die herziening zal plaatsvinden op initiatief van de colleges met de bedoeling om de werking van de rechtscolleges te garanderen. Een dergelijke herziening is op zich **een belangrijke vooruitgang ten opzichte van het huidige**

financieringssysteem van de rechterlijke orde, dat volledig afhankelijk is van de welwillendheid van de uitvoerende macht. In de toekomst zullen de Colleges het recht hebben een herzieningsprocedure in te leiden.

De vertegenwoordigers van de zetel voerden de besprekingen op basis van de visie die het College van de zetel in november 2020 uitwerkte en openbaar maakte met de publicatie² van zijn *'Blauwdruk van het College van de hoven en rechtbanken 2020-2024. Roadmap naar een volwaardig verzelfstandigd beheer'*. Uiteraard zijn de tot dusver bereikte resultaten, zoals bij alle beleidsdiscussies, geen 'knip-en-plakwerk' van die blauwdruk, maar het resultaat van een evenwicht en een compromis tussen de partners rond de tafel.

Daarnaast, en specifiek wat de zetel betreft, verstrekte men tijdens algemene vergaderingen³ regelmatig informatie m.b.t. de stand van zaken van de besprekingen in de werkgroepen. De presentaties werden onder de leden van de directiecomités verspreid.

Het vermeende vertrouwelijke karakter van de werkgroepen klopt dan ook niet met de realiteit. Elkeen heeft kennis kunnen nemen van de lopende werkzaamheden via de bovengenoemde blauwdruk. In de algemene vergaderingen werd telkens een stand van zaken gegeven. Elke korpschef en hoofdgriffier werd uitgenodigd om aan de vergaderingen van de verschillende werkgroepen deel te nemen.

Eind mei (NL) of begin juni (FR) komt er ook een **concrete toelichting** voor iedereen, **op basis van een zo actueel mogelijke versie van de teksten**⁴. Aangezien de werkzaamheden nog niet volledig zijn afgerond, was het moeilijk om de informatiesessies/debatten met alle magistraten en leden van de rechterlijke orde in te plannen, omdat de informatie nog niet volledig en concreet was. Tegelijkertijd zullen vergaderingen met de conferenties plaatsvinden waar men de opinies van elkeen over de belangrijkste punten zal verzamelen. Die opinies zullen worden gedeeld tijdens de reeds geruime tijd geplande algemene vergadering op 14 juni aanstaande.

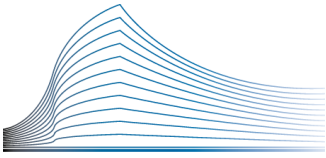
In de IKW's⁵ werd door de drie pijlers een laatste informatieve stap gezet om de regeringspartijen te overtuigen van het belang om het verzelfstandigd beheer tegen zijn tiende verjaardag eindelijk concreet te maken. De drie pijlers lopen het risico dat de politiek 'genoeg' zou kunnen hebben van die wet en het belang van de implementatie ervan zou kunnen vergeten, of opzij schuiven, stellende dat de drie pijlers niet geïnteresseerd of capabel zijn, en zou kunnen beslissen om de macht van de administratie te versterken en de middelen voor de rechterlijke macht te verminderen. Er is dus haast geboden om de wet van 2014 te concretiseren.

² [Publicaties | Hoven & Rechtbanken \(tribunaux-rechtbanken.be\)](https://www.rechtbanken-tribunaux.be/publicaties)

De algemene vergaderingen van 18 maart 2022, 29 september 2022 en 24 januari 2023 en de nieuwsbrief van 04.10.2022.

⁴ Wetende dat een presentatie werd gegeven voor de Verenigde advies- en onderzoekscommissie van de Hoge Raad voor de Justitie, die werd voorgesteld aan de Adviesraad van de magistratuur, en dat, zodra de tekst in het Parlement is ingediend, waarschijnlijk hoorzittingen zullen worden georganiseerd voor de commissie Justitie, die de officiële standpunten van alle belanghebbenden zal willen vernemen.

⁵ interkabinetten.

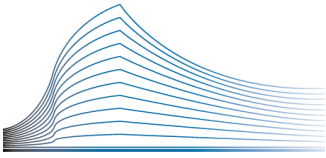

Waarom is dit zo dringend? Wat zijn, in enkele lijnen, de concrete voordelen van het verzelfstandigd beheer voor onze rechtscolleges en voor de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht?

Waarom denken we dat een verzelfstandigd beheer meer dan ooit **voor iedereen een werkomgeving zal garanderen die beter is afgestemd op de specifieke behoeften van de magistraten en de griffieleden, en dus ook op een betere dienstverlening aan de rechtzoekende?**

A. Het budgettaire aspect

1. De onderfinanciering van justitie is het grote centrale probleem. Vandaag komt het erop aan om tegenover een regering, die al vele jaren weigert de wettelijke kaders te respecteren, de financieringsbehoeften te objectiveren. Daarom heeft het huidige College prioriteit gegeven aan één van zijn belangrijkste wettelijke opdrachten, namelijk het meten van de werklast. Het doel is om vóór het einde van deze legislatuur het vereiste aantal VTE's te bepalen. De politici vragen daar voortdurend naar en zullen de financiering in de toekomst ook laten afhangen van deze objectivering en de rechtvaardiging van onze behoeften. Tegelijkertijd is die objectivering voor ons, als College van de hoven en rechtbanken, noodzakelijk om de kans te vergroten dat onze vraag naar herfinanciering positief onthaald wordt. Het is precies het resultaat van die oefening, die steeds opnieuw zal worden uitgevoerd, dat de basis zal vormen voor de toekomstige beheersovereenkomsten en de minister van Justitie zal confronteren met zijn verantwoordelijkheid: ofwel zullen de nodige middelen worden toegewezen en kan er op een kwalitatieve manier recht worden gesproken, ofwel worden de middelen niet toegewezen en moeten de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen neerwaarts worden bijgesteld. Met andere woorden, door in de huidige situatie te blijven ZONDER het mechanisme van de beheersovereenkomst dat voorzien werd door de wet van 2014, op basis van een werklastmeting en op basis van de doelstellingen van de entiteiten, **zal de rechterlijke orde, net zoals vandaag het geval is, fundamenteel geen gehoor krijgen in de begrotingsbesprekingen.** Het feit dat we met een minister op een objectieve basis over de noodzakelijke budgetten onderhandelen, komt in geen geval neer op een bevoogding. **Integendeel, door niet in de voorgestelde richting te gaan, dreigt deze toestand van afhankelijkheid, die al vele jaren bestaat, nog erger te worden. Door de rechterlijke orde buiten de begrotingsonderhandelingen te houden, kunnen de administraties van de FOD Justitie en Begroting en de regering verder ons lot bepalen, zonder kennis van onze realiteit en zonder met deze realiteit rekening te houden.** Bovendien is men zowel rechter als partij (De besprekingen over de verdeling van de aan justitie toegekende budgetten hebben een rechtstreekse impact op alle binnen justitie te besteden budgetten, want wat aan de rechterlijke orde wordt toegekend, wordt uiteraard niet toegekend aan de andere departementen van justitie [centrale administratie, penitentiaire inrichtingen,...].) Als we niet tot een verzelfstandigd beheer komen, is dat het risico dat we nemen - een risico dat in de toekomst in een moeilijk budgettair kader nog groter zal worden. We zien in talrijke Europese landen welk gevaar dat teweegbrengt. **Een adequate financiering is dus enkel mogelijk door een tussenkomst van het College, dat de behoeften van de rechtscolleges kent. Het project van de verzelfstandiging biedt een unieke kans** om deze behoeften van de entiteiten (rechtscolleges en parketten) kenbaar te maken, en om echt betrokken te worden bij de beslissingen. Zonder de implementatie van het verzelfstandigd beheer zullen we ten gronde buiten elk - budgettair of ander - debat blijven. Zonder de responsabilisering van de rechterlijke orde zullen we altijd op de achtergrond blijven en afhankelijk zijn van de welwillendheid van de administratie. We verdienen een prominente plaats, en moeten die ook opeisen, om daadwerkelijk betrokken te zijn bij alle besprekingen over onze eigen werking.

2. Tot nu toe waren de budgettaire enveloppes gemeenschappelijk voor de zetel en het openbaar ministerie. Het gevolg was dat indien de budgetten niet gebruikt werden (bij gebrek aan kandidaten, vertraging bij de selecties ...), het niet gebruikte budget weer in de ‘gemeenschappelijke pot’ werd gestopt en opnieuw werd verdeeld tussen de twee pijlers, volgens de door de minister vastgestelde verdeelsleutels. Het is duidelijk dat de onderbenutting van het budget van de zetel ook het openbaar ministerie ten goede is gekomen en omgekeerd (maar in mindere mate, aangezien de zetel over een budget van 60% van het totale budget beschikt, en het openbaar ministerie over 40%). Vandaag, en op gezamenlijk verzoek van de colleges, beschikt elke pijler over zijn eigen budget en beheert het dit zoals hem het best lijkt in functie van de belangen en behoeften van zijn eigen pijler.

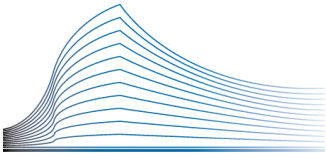
3. Uitgaande van het principe dat **de behoeften van elke entiteit zullen worden geobjectiveerd door de werklasmeting, wordt ongeregelde onderlinge concurrentie tussen entiteiten tegengegaan**. In een moeilijke budgettaire context is het aldus niet langer aan degene die het hardst schreeuwt, die rechtstreekse relaties heeft met een politieke verantwoordelijke of die zware druk uitoefent in de media, om te verzekeren dat de politieke overheid ongestructureerd middelen toewijst ... Aan dat ‘spel’ moet een einde komen. Het College moet de middelen op objectieve en transparante wijze kunnen verdelen. In dat opzicht is het niet alleen in strijd met de waarden van de integriteit die door alle Collegeleden, met inbegrip van de voorzitter, worden uitgedragen, maar ook in strijd met de door de wet voorziene regels om te stellen dat er al dan niet plaatsen zouden worden toegewezen op basis van het al dan niet bestaan van meningsverschillen met de ene of de andere korpschef. Alle vacatureplannen worden met alle leden worden besproken en in de overgrote meerderheid van de gevallen wordt beslist op basis van consensus, en zo niet uitzonderlijk op basis van een stemming, met een meerderheid zoals bepaald in artikel 181 van het Gerechtelijk Wetboek (met minstens één stem van de andere taalrol).

B. De relaties tussen het College en de directiecomités

1. In zijn blauwdruk 2.0 bevestigde het College dat *“het College en de directiecomités inzake de hen overgedragen beheermateries dienen te beschikken over voldragen en coherente beheersbevoegdheden, met een onderlinge bevoegdheidsverdeling op basis van het **principe van de subsidiariteit**”*. Zo zal het College bijvoorbeeld bevoegd zijn om de globale enveloppe van de personeelsbegroting van de zetel te beheren of om strategische projecten te ontwikkelen om de behoeften te bepalen, maar zal het zich nooit bemoeien met de uitwerking van het specifieke personeelsplan van een rechtscollège. De bewering dat het ontwerp dat momenteel wordt uitgewerkt, zou leiden tot **meer inmenging van het College in het beheer van de rechtscollèges, is in strijd met het hierboven opnieuw bevestigde principe: de bevoegdheid voor het beheer van het rechtscollège valt onder de korpschef, die ondersteund wordt door zijn directiecomité. Het College treedt slechts op wanneer het een reële meerwaarde heeft**⁶.

In dezelfde geest is het volstrekt niet juist te stellen dat het huidige ontwerp het College zelfs de bevoegdheid geeft om in plaats van de korpschef te beslissen over de aanstelling van een jeugdrechter of een onderzoeksrechter binnen een rechtbank. Met de voorgestelde wijziging van artikel 79 van het Gerechtelijk Wetboek wordt dat ook niet beoogd: in de huidige tekst staat voor alle duidelijkheid dat die

⁶ Zie blz. 26 en 27 van de bovengenoemde blauwdruk 2.0. Zo is het College, op termijn, niet voornemens zich te mengen in de bepaling van de behoeften van de rechtsgebieden, noch in de keuze van de aan te werven profielen, noch in de modaliteiten van deze aanwerving.

bevoegdheid nu aan de Koning toekomt, en dus in werkelijkheid aan de minister⁷. De huidige tekst moet worden verduidelijkt omdat hij in tegenspraak lijkt met artikel 259sexies, § 1⁸. Gelet op die incoherenties, liepen, op verzoek van het College, dat elke dubbelzinnigheid hieromtrent wil vermijden, nog steeds besprekingen om alle teksten ter zake te verduidelijken. **Zowel de algemene vergadering van de rechtbank als het directiecomité moeten hun bevoegdheden inzake de organisatie van het rechtscollege kunnen blijven uitoefenen, zonder inmenging van het College.** Het zijn de bevoegdheden van de minister die in deze moeten worden afgezwakt zodat meer autonomie ontstaat, het directiecomité initiatief kan nemen indien nodig en het College een algemene coördinerende rol kan opnemen.

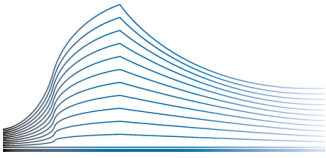
2. Met betrekking tot de dwingende richtlijnen die het College kan uitvaardigen en gebruiken als basis voor de nietigverklaring van een beslissing van het directiecomité die daarmee in strijd zou zijn, moet herinnerd worden aan het feit dat die bepaling, vervat in artikel 185 van het Gerechtelijk Wetboek, bestaat sinds de wet van 2014 en een soort 'instrument' vormt, naast dat van de aanbevelingen, waarvan het College gebruik kan maken om zijn opdrachten uit te voeren.

Het gaat er bij deze van bij aanvang bestaande bepaling geenszins om hiërarchisch gezag uit te oefenen over de directiecomités die als enige verder bevoegd blijven voor het goede beheer van hun entiteit. Bovendien kunnen eventuele richtlijnen van het College slechts een algemene draagwijdte hebben en bijgevolg enkel alle entiteiten of entiteiten van eenzelfde type betreffen. Hoe kan men echter bijvoorbeeld betrouwbare statistieken opstellen wanneer elke entiteit de zaken op een andere manier registreert? Daarom heeft het College de afgelopen jaren dwingende richtlijnen uitgevaardigd om de statistische betrouwbaarheid te verhogen. Is het denkbaar dat een directiecomité eigenhandig over andere registratieregels beslist? In dat geval zou de geloofwaardigheid van de statistische gegevens, en dus van de hele werklastmeting in het gedrang komen. De waarde van ieders cijfers zou nihil worden. Het is dus niet onredelijk dat het College, dat de verantwoordelijkheid heeft te waken over de goede werking van de hoven en rechtbanken, zou kunnen ingrijpen door een tegenstrijdige richtlijn van een directiecomité nietig te verklaren. De wet van 2014 voorziet niet in een mogelijkheid van beroep tegen een dergelijke nietigverklaring. De ontwerptekst doet dat wel, **om precies de macht en de autonomie van de directiecomités nog eens te benadrukken, meer bepaald door overleg met het College op te leggen.** Er wordt verder effectief voorzien in een ultiem redmiddel indien men na twee bemiddelingen geen akkoord heeft bereikt. Het idee daarachter is dat men een zekere samenhang in de algemene organisatie moet verzekeren. De zetel eiste echter aanvullend dat uitdrukkelijk zou worden bepaald dat die richtlijnen NOOIT de onafhankelijkheid van de rechter zouden kunnen aantasten. Dat ligt voor de hand, maar het is belangrijk hier steeds opnieuw aan te herinneren.

3. Tot slot merken we op dat de **ontwerptekst ook een lacune in de initiële tekst heeft weggewerkt** door te voorzien dat de dwingende richtlijnen zich ook tot de korpschefs richten: die toevoeging is aangewezen omdat het in werkelijkheid de korpschef is die de eindverantwoordelijkheid draagt voor de beslissingen van zijn directiecomité. Het gaat vooral om een formele aanpassing. Er is geen reden om dat te zien als een extra manoeuvre van het College om de korpschefs te controleren, maar integendeel, als een

⁷ Er zijn wijzigingen voorgesteld aan de verschillende bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek die betrekking hebben op de bevoegdheden van de minister van Justitie, waarbij wordt aangegeven dat een beslissing van de minister voortaan afhankelijk is van een voorafgaand advies van de Rechterlijke Orde.

⁸ *De houders van de specifieke mandaten bedoeld in artikel 58bis, 4°, worden als volgt aangeduid: 1° de onderzoeksrechters, de beslagrechters en de rechters in de familie- en jeugdrechtbank worden benoemd door de Koning op voordracht van de bevoegde algemene vergadering uit de kandidaten die het voorwerp hebben uitgemaakt van een gemotiveerd voorstel van de korpschef*

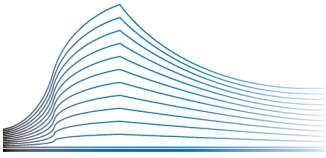
impliciete maar duidelijke erkenning van het feit dat het inderdaad de korpschefs zijn die de eindverantwoordelijkheid dragen voor de beslissingen die door de directiecomités genomen worden. Tot slot herinneren we eraan dat de bevoegdheid van de minister om de colleges te verzoeken een dwingende richtlijn vast te stellen al sinds 2014 bestaat (en dus geen nieuwigheid van het huidige ontwerp is) en dat tot op heden, althans op het niveau van de zetel, geen enkel verzoek van dat type werd geformuleerd. Zelfs indien een dergelijk verzoek zou zijn geformuleerd, is het aan het College om te beslissen of er op gevolg wordt aan gegeven of niet! De eerbiediging van de autonomie is dus volledig gewaarborgd.

C. Het humanresourcesmanagement: enkele hefbomen voor een gepaster personeelsbeheer voor de hoven en rechtbanken

1. De directiecomités zullen hun eigen personeelsplan moeten opstellen in functie van de behoeften in hun beheersplan en de AMAI-gegevens. Het is de bedoeling dat ze de profielen en de timing voor de aanwervingen kunnen bepalen.

2. De prioriteiten qua aanwervingen voor het personeel van elke pijler van justitie worden nu door de minister bepaald. Dat betekent dat wanneer een minister van Justitie beslist om prioriteit te geven aan de versterking van de gevangenen, de administratie vervolgens de planning van de selecties moet organiseren volgens de prioriteiten van de minister. Met andere woorden, en in die hypothese, is het waarschijnlijk dat de versterkingen voor de rechtscollages niet zullen worden uitgevoerd met de prioriteit die de behoeften van de griffies vereisen, ondanks hun hoge werklast. Evenzo zullen de **aanwervingsmodaliteiten** niet langer door de administratie, maar wel door de rechterlijke macht zelf worden vastgesteld, wat een garantie vormt voor een grotere doeltreffendheid, aangezien men beter zal tegemoetkomen aan de behoeften die door de korpschefs zelf met de hulp van hun directiecomité werden bepaald.

3. Met het oog op het humanresourcesmanagement, dat nu door de administratie wordt verricht, zal een Gemeenschappelijk Bureau en een Gemeenschappelijke Steundienst voor de drie pijlers worden gecreëerd, waarvan de opdrachten in de tekst op een duidelijke, maar flexibele manier worden bepaald. De redenen voor de oprichting van deze structuur zijn vermeld in voetnoot 1 op bladzijde 1, waarnaar kan worden verwezen. Daaraan moet worden toegevoegd dat het **humanresourcesmanagement dus in handen van de rechterlijke macht zelf** komt en niet langer in deze van de administratie van de minister. Dit is ontegensprekelijk een belangrijke stap vooruit. Het is de bedoeling dat deze dienst gestalte krijgt door de personeelsleden van het voormalige DG RO (voor degenen die niet wensen over te stappen wordt een equivalent budget voorzien). Met het verdwijnen van het directoraat-generaal van de 'rechterlijke orde' ten voordele van een P&O-dienst voor het beheer van de hele FOD en de gevangenen, ontstond bovendien de reële vrees dat de behoeften van het 'gerechtelijke terrein' minder gekend en gehoord zouden worden en prioriteiten minder gerespecteerd zouden worden, ten voordele van anderen zoals bijvoorbeeld de gevangenen. Aangezien de rechterlijke macht een aan haar behoeften aangepast integraal beheer wil voeren, moet ze alle prerogatieven in verband met het humanresourcesmanagement op zich kunnen nemen. Daarom was een aangepaste structuur nodig die wordt gecreëerd in het Gemeenschappelijk Bureau en de Gemeenschappelijke Steundienst. **Deze structuur voor permanent overleg tussen de drie pijlers zal er bovendien voor zorgen dat de aan elk van hen toegewezen middelen een globale benadering zullen kennen**, bijvoorbeeld inzake de behandeling van straf dossiers. Zo komt het nu voor dat door de minister middelen worden toegewezen aan het parket, maar niet aan de zetel op

dezelfde wijze, waardoor er een breuk kan ontstaan in de strafketen, met dossiers die door een gebrek aan middelen op het niveau van de zetel niet in de rechtbank kunnen worden behandeld.

4. De kwestie van de **toepassing van de wet welzijn op het werk** is complex en werd grondig bestudeerd door specialisten in het sociaal recht. De moeilijkheid vloeit voort uit het feit dat de minister de hoedanigheid van werkgever en de daarmee gepaard gaande verantwoordelijkheid behoudt. Hij moet dus kunnen nagaan of de wet betreffende het welzijn op het werk nageleefd wordt bij de uitvoering, die *de facto* deels wordt toevertrouwd aan de korpschefs en de hoofdgriffiers. Hij moet kunnen nagaan of elke korpschef deze wetten naleeft⁹. Indien dat niet het geval is, is de directeur van de Gemeenschappelijke Steundienst, die onder het gezag van het Gemeenschappelijk Bureau en de colleges staat, de aangewezen persoon om het Gemeenschappelijk Bureau en elk College te wijzen op het feit dat de bestaande wettelijke en regelgevende bepalingen niet nageleefd worden. Het is normaal om in dergelijke uitzonderlijke, maar zorgwekkende gevallen de tuchtoverheid te waarschuwen. We herinneren eraan dat die mogelijkheid reeds bestaat voor de Hoge Raad voor de Justitie en voor particulieren. Het is dan aan die overheid om te beslissen wat er met de waarschuwing desgevallend moet gebeuren, met inachtneming van de rol van elke partij en van diens onafhankelijkheid. **Dat is niets nieuws.** Bovendien moet, zoals vele magistraten onlangs hebben opgemerkt, **het vertrouwen in de korpschef de regel zijn. Gelukkig is dat in de meeste situaties het geval.** De tuchtoverheid zal nog steeds enkel in uitzonderlijke gevallen verwittigd worden en zal dan de situatie in alle onafhankelijkheid beoordelen.

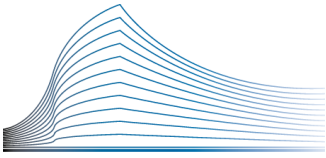
Aangezien er actueel binnen de FOD geen echt welzijnsbeleid voor de rechterlijke orde bestaat, is het feit **dat de drie pijlers erin geslaagd zijn om stevige eisen te stellen en zo een budget te verkrijgen om de directiecomités op het gebied van welzijn te ondersteunen, een grote stap vooruit.** Dat betekent dus dat er voor het eerst concrete steun zal worden verleend bij de uitvoering van de verschillende wetten op dit gebied, en dat deze mensen vanuit de rechterlijke orde zullen worden aangestuurd. **Indien het project niet doorgaat, blijft de rechterlijke orde overgelaten aan de terzake eventueel door de FOD uitgewerkte maatregelen die niet altijd aangepast blijken aan onze realiteit.**

5. Aangezien het humanresourcesmanagement tot slot integraal moet zijn, zullen het Gemeenschappelijk Bureau en de steundienst ook waken over de **bepaling van de opleidingsbehoeften** van de magistraten en het gerechtspersoneel. Hieruit volgt dat een vertegenwoordiger van de rechterlijke orde in het wetenschappelijk comité van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding zal zetelen. Het dient iemand te zijn die bijzonder goed op de hoogte is van de opleidingsbehoeften. Het ontwerp voorziet dat die vertegenwoordiger de directeur van de Gemeenschappelijke Steundienst zal zijn, die het statuut heeft van lid van de rechterlijke orde.

D. Tegengewicht tegen de bevoegdheden van de Colleges en hun representativiteit

1. De tekst van 2014 voorziet niet in een **algemene vergadering** van korpschefs en hoofdgriffiers. **Het College van de zetel heeft geëist dat dat orgaan geïnstitutionaliseerd wordt en wil dat het een plaats is voor een democratisch debat over onderwerpen m.b.t. het beheer van de hoven en rechtbanken samen met zij die dagelijks instaan voor de goede werking. Over de bevoegdheden van de algemene vergadering wordt op verzoek van het College nog verder gedebatteerd.**

⁹ Helaas is het voorgevallen, zij het bij uitzondering, dat korpschefs de verplichtingen op dat vlak niet doen nakomen.

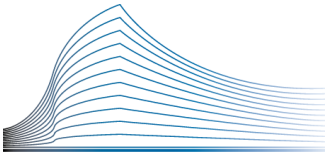
Het College is altijd voorstander geweest van een grotere participatie via de algemene vergadering. Hoe vroeger we de korpschefs en de hoofdgriffiers bij de besluitneming van het College betrekken, hoe meer steun we zullen krijgen en hoe vlotter de uitvoering van de beslissingen zal verlopen. Dat is de achterliggende filosofie van het standpunt van het College. Het is ook om ervoor te zorgen dat meer mensen betrokken worden, dat we de bevoegdheid om maatregelen goed te keuren verkiezen boven het recht om ze te herroepen of om een beslissing nietig te verklaren.

Het College van de hoven en rechtbanken stelt voor dat men (bovenop de bevoegdheid om het jaarverslag goed te keuren) de hieronder opgesomde bevoegdheden aan de algemene vergadering van het College van de hoven en rechtbanken toewijst:

- goedkeuring van het strategisch kader: bij het begin van de cyclus ter voorbereiding van de beheersplannen stelt het College een strategisch kader voor. Dat kader geeft de strategische doelen aan die het College wenst voor te stellen in zijn ontwerp van beheersovereenkomst en vormt een leidraad voor de voorbereiding van de beheersplannen. Door de korpschefs in een eerste stadium te betrekken, kan het College de commentaren van de korpschefs in het strategisch kader integreren en zorgen dat het breed gesteund wordt;
- goedkeuring van de ontwerp-beheersovereenkomst: het College stelt voor dat de ontwerp-beheersovereenkomst waarover het met de minister van Justitie zal onderhandelen, ook door de algemene vergadering wordt goedgekeurd. Zo zal de beheersovereenkomst beter gesteund worden en zal het vervolgens kunnen garanderen dat het akkoord door de directiecomités ook wordt uitgevoerd;
- advies over de voorstellen voor aanbevelingen en acties bedoeld in artikel 185/1/3, §1 van het Gerechtelijk Wetboek: gelet op de eventuele verantwoordelijkheid van de korpschefs, is het belangrijk dat de aanbevelingen en de acties die de directeur van de Gemeenschappelijk Steundienst aan het Gemeenschappelijk Bureau zou voorstellen overeenkomstig artikel 185/1/3, conform zijn met de concrete realiteit op het terrein, of dat men er minstens rekening mee houdt;
- de mogelijkheid om, wanneer één vierde van de leden dat vraagt, de algemene vergadering bijeen te roepen.

Het ontwerp van artikel 185/1/3 van het Gerechtelijk Wetboek vermeldt dat de directeur van de Gemeenschappelijke Steundienst de voorstellen voor aanbevelingen en acties aan het Gemeenschappelijk Bureau richt. Het artikel verduidelijkt echter niet wie de definitieve aanbevelingen en acties goedkeurt. Het College is van mening dat het artikel dus moet worden aangevuld met de vermelding dat het Gemeenschappelijk Bureau de aanbevelingen en acties goedkeurt. De vertegenwoordigers van het College zullen dus de mogelijkheid hebben om de bedenkingen kenbaar te maken die de korpschefs en de hoofdgriffiers tijdens de algemene vergadering geuit hebben.

Voor de goedkeuring stelt het College de volgende methode voor: een goedkeuring bij eenvoudige meerderheid van de aanwezige leden met de bijkomende vereiste dat één derde van de aanwezige leden van elke taalrol akkoord gaat. Die bepaling is gelijkaardig met de bepaling van het College van de hoven en rechtbanken.

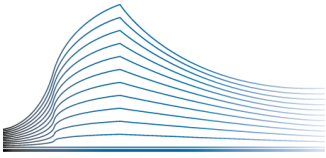
2. De representativiteit van het College : Het College is het orgaan dat conform de wet de korpschefs van de zetel vertegenwoordigt. De bestaansreden van het College is te handelen in naam van de gehele rechterlijke organisatie. Hoewel sommigen de vertegenwoordiging van de ene of de andere entiteit zouden willen anders zien, is het College van mening dat de huidige samenstelling, die het resultaat is van vele onderhandelingen in 2014, op dit ogenblik voldoende evenwichtig blijft om in het belang van allen te handelen. Het College staat echter open voor alle suggesties, die het tijdens de komende vergaderingen zorgvuldig zal bestuderen. We herinneren eraan dat het College het voorstel tot hervorming van zijn samenstelling in grote lijnen heeft gesteund, in die zin dat het voorzag in de verplichting om vertegenwoordigers van de REA's van beide taalrollen in zijn midden op te nemen. Het College heeft mee geijverd voor de aanwezigheid van twee hoofdgriffiers en verheugt zich over hun belangrijke inbreng tijdens de vergaderingen. Daarnaast willen we erop wijzen dat de Brusselse rechtscolleges aanvankelijk werden vertegenwoordigd door de eerste voorzitter van het hof van beroep, die beslist heeft het College te verlaten. We herinneren er ook aan **dat lid zijn van het College in de eerste plaats betekent, dat men zich bekommert om de goede werking van de hele organisatie, waarbij men praktische kennis van een bepaald type rechtscollege aanbrengt, maar geenszins de belangen van het eigen rechtsgebied of het eigen type rechtscollege verdedigt.** Bovendien mogen de leden van het College niet deelnemen aan de beraadslagingen wanneer er specifieke kwesties met betrekking tot hun rechtscollege aan de orde zijn.

E. Organisatiebeheersing of interne controle

1. Wie autonomie zegt, zegt verantwoordelijkheid. Wie verantwoordelijkheid zegt, zegt ook verantwoordingsplicht en aldus interne en externe controle. De interne controle is eigen aan het rechtscollege en wordt in het huidige jargon **'organisatiebeheersing' genoemd, omdat het geen instrument is om de verschillende aspecten van de werking van een organisatie te controleren, maar om ze te beheren.** Bij die methode verwacht men van alle leidinggevendenden dat ze de verschillende werkprocessen en de daaraan verbonden risico's definiëren en vervolgens de middelen bepalen om die risico's te beperken. Die methode is momenteel bekend bij de korpschefs via het beheersplan conform het 'INTOSAI'-model, zoals het in het kader van hun kandidatuur werd opgesteld.

Het gaat niet alleen om de beheersing van het budget, maar om alle domeinen van het beheer (15). Het beheer van de hr-competenties is één van die domeinen. **Het College heeft het kabinet al laten weten dat de interne controle vooral zal worden opgevat als een instrument ter ondersteuning van het beheer, zodat elk directiecomité zijn sterke punten, maar ook zijn verbeteringspunten kan beoordelen en concrete doelstellingen kan bepalen. De directiecomités zullen sjablonen krijgen om hen te helpen bij die stappen, die voor de meesten immers enigszins nieuw zijn.**

2. Tot slot bepaalt de tekst dat het directiecomité door het College kan worden uitgenodigd voor een zogenaamd **'bemiddelingsgesprek'** om inzicht te krijgen in de redenen waarom de doelstellingen niet bereikt werden, die het eerder zelf heeft vooropgesteld in het beheersplan van de entiteit waaraan het leiding geeft. Die rapportering valt te verklaren door het feit **dat ze het directiecomité de mogelijkheid biedt om in overleg te gaan met het College,** om de redenen uiteen te zetten en er zo voor te zorgen dat men in de volgende beheercyclus voldoende middelen verkrijgt, indien zou blijken dat het directiecomité niet verantwoordelijk is voor het feit dat de vooropgestelde doelen niet bereikt werden. **Dat overleg biedt het College ook nuttige argumenten om met de minister over de volgende beheersovereenkomsten te onderhandelen.**

F. Voorstel van de ASM om terug te grijpen naar het ontwerp van het vorige College in 2017.

1. De voorstellen in het huidige ontwerp zijn grotendeels gebaseerd op de uitgangspunten die in 2017 werden opgenomen in de *'Blauwdruk voor een verzelfstandigd beheer van de hoven en rechtbanken en het openbaar ministerie'*. Een lezing van de kernbeginselen in de blauwdruk van het huidige College, die trouwens de naam *'Blauwdruk 2.0'* kreeg, bevestigt dat. Zo was in 2017 het volgende voorzien:

a) *"De beheersovereenkomst is een onderhandeld document tussen de minister en het College. Het moet wederzijdse verbintenissen voor drie jaar bevatten, met vermelding van de overeengekomen doelstellingen en prioriteiten voor alle hoven en rechtbanken. Het College neemt zelf het initiatief om een ontwerp-beheersovereenkomst voor te bereiden en definieert de doelstellingen en prioriteiten ervan, maar ook de gewenste ondersteuning en de noodzakelijk geachte middelen voor alle hoven en rechtbanken. Dat in overleg met de directiecomités van de hoven en rechtbanken van het Koninkrijk."*

Het huidige ontwerp voorziet in een procedure waarbij de directiecomités hun beheersplannen voorbereiden, die vervolgens de inspiratie vormen voor de ontwerp-beheersovereenkomst die het College aan de minister zal voorleggen. Er is dus sprake van een voorbereidingscyclus waarin de directiecomités hun ontwerp en de overeenkomstige verzoeken om middelen uitwerken.

b) *"Er dient een pakket bevoegdheden te worden overgedragen om autonoom te worden beheerd: hr - magistraten en gerechtspersoneel - en de werking en de informatica. Het beheer van de gebouwen zou in een later stadium kunnen worden overgedragen, aldus de blauwdruk, "mits het bestaande gebouwenpark grondig gemoderniseerd wordt". Dat is uiteraard begrijpelijk "gezien de verouderde staat van het gebouwenpark."*

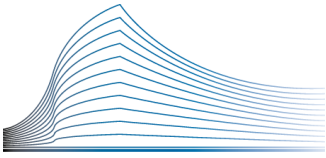
Het College wil een stapsgewijze overdracht van bevoegdheden. Het huidige ontwerp beoogt in de eerste plaats de overdracht van het hr-beheer - magistraten en gerechtspersoneel - en van de werkingskosten. IT- en gebouwenbeheer zullen later volgen.

c) *"Deze overeenkomst en de begroting moeten in geval van onvoorziene omstandigheden kunnen worden herzien; en deze herzieningen dienen altijd te berusten op het principe van wederkerigheid."*

Het huidige ontwerp voorziet in de mogelijkheid om de beheersovereenkomst te herzien op verzoek van de Colleges en gaat uit van het beginsel van wederkerigheid tussen middelen en doelstellingen in de beheersovereenkomst.

d) Het luik van de **parlementaire dotatie** werd inderdaad niet behouden. Die kwestie was reeds geregeld in de wet van 2014, aangezien de wetgever in artikel 185/8 van het Gerechtelijk Wetboek had bepaald dat de kredieten *"worden ingeschreven op de administratieve begroting van de Federale Overheidsdienst Justitie"*.

In de memorie van toelichting verdedigde de wetgever dat als volgt: *"De mogelijkheid om werkingsmiddelen, ook gedeeltelijk, toe te kennen onder de vorm van kredieten uit de begroting van Justitie wordt dus voorzien. Er zijn er die gewonnen zijn voor het idee dat het Parlement het budget rechtstreeks toekent aan de rechterlijke macht. Dat systeem bestaat in de Verenigde Staten. De Europese traditie is anders. In nagenoeg alle landen waar het beheer van de rechtbanken is gedecentraliseerd naar*

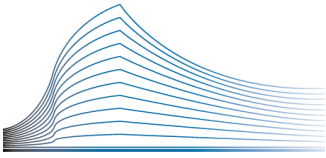
een orgaan of organen van de rechterlijke orde in een autonomie-georiënteerd model, zoals in Nederland, maar ook in Ierland, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk, behoudt de minister van Justitie de bevoegdheid over het budget van Justitie en wordt dat eerst binnen de regering bepaald.”

Het vorige College heeft tijdens de onderhandelingen over de raamovereenkomst in de vorige legislatuur trouwens ook de eis van een parlementaire dotatie moeten laten varen. Ter herinnering: ondanks de goedkeuring van de overeenkomst in juni 2018 door de minister en de meerderheid van de directiecomités, resulteerde ze niet in een wet na de val van de regering in december 2018. **Bovendien hadden sommige magistratenvakbonden kritiek geuit op het idee dat het verzelfstandigd beheer zoals het toen door het College werd uitgetekend, alleen van toepassing zou zijn voor de zetel en niet voor de andere twee pijlers.**

Het ontwerp van vandaag wordt **door de drie pijlers gedragen**, wat **de samenhang** en de rationalisering van de steunmaatregelen garandeert door de oprichting van een Gemeenschappelijk Bureau voor het beheer. Dat zal dus bijdragen tot een meer gecoördineerde aanpak met het oog op een globale behandeling van onder meer de strafketen, terwijl iedereen tegelijk het beheer van zijn eigen budgetten behoudt. Anderzijds moet worden opgemerkt dat het College van de zetel in het huidige ontwerp uitdrukkelijk het vooruitzicht heeft laten opnemen dat er een dotatie kan worden toegewezen zodra alle domeinen in het kader van het autonoom beheer werden overgedragen.

Besluit

We beseffen dat dit project een zeer grote verandering voor onze hoven en rechtbanken zal teweegbrengen. We geloven dat we door **correcte en volledige informatie** te verstrekken aan al onze collega's het vertrouwen van iedereen zullen kunnen winnen. Het wordt stilaan dringend om het project af te ronden, aangezien de huidige situatie, waarin onze behoeften door de administratie beheerd worden, onhoudbaar is geworden. Daarbij komt dat, terwijl de politieke overheid moeite heeft om vertrouwen aan de rechterlijke macht te schenken, **de rechterlijke macht zelf moet laten zien dat ze haar verantwoordelijkheid kan nemen.** Het huidige ontwerp, dat gebaseerd is op de door het vorige College ontwikkelde basisbeginselen, zou - ondanks de moeilijke context - een dynamischer beheer dicht bij het terrein mogelijk moeten maken, door het beheer van onze human resources, die onze 'grootste troef' vormen, aan de magistraten toe te vertrouwen: kerntaken die tot nu werden uitgevoerd door de FOD Justitie onder het gezag van de minister, zullen in de toekomst worden uitgevoerd door de gemeenschappelijke dienst voor de zetel, het openbaar ministerie en Cassatie, onder het gezag van een gemeenschappelijk bureau dat uitsluitend uit leden van de rechterlijke orde zal bestaan. De personeelsdienst zal een orgaan van de rechterlijke orde worden, dat dagelijks wordt geleid door een directeur met een statuut van de rechterlijke orde. **Men zal de behoeften van elk directiecomité niet alleen beter begrijpen. Ze zullen ook geoperationaliseerd worden volgens de prioriteiten die de directiecomité's zelf bepalen.** Men zal de behoeften identificeren op basis van doelstellingen die elk directiecomité bepaalt. Hoewel het College inderdaad een strategisch kader zal definiëren om een zekere coherentie te waarborgen, zal elk directiecomité verantwoordelijk blijven voor de bepaling van die doelstellingen op basis van de specifieke kenmerken van de entiteit en de omgeving. De toegewezen middelen zullen worden verdeeld volgens objectieve criteria die verband houden met de werklust.

Dat 'moderner' beheer moet elke entiteit in staat stellen te genieten van de juiste middelen voor de behandeling van de dossiers, in functie van de reële werklast. De middelen zullen eerlijker worden verdeeld en de behoeften van elke entiteit zullen beter worden doorgegeven en begrepen.

Elk rechtscollege moet zo efficiënter en dus ook aantrekkelijker worden. Vandaag komt de grootste frustratie, en dus het gebrek aan welzijn in onze paleizen, voort uit het gebrek aan erkenning van de werklast die we op ons nemen en uit een administratief beheer dat onvoldoende op onze realiteit is afgestemd.

Het verzelfstandigd beheer is geen doel op zich. Het heeft enkel zin als het een echte 'meerwaarde' levert voor onze rechtbanken en hoven met respect voor onze rechtsstaat en voor een betere dienstverlening aan de rechtzoekende. De ervaringen en de denkoefeningen die tot de ontwerpen geleid hebben, samen met al wie ons daarbij met veel enthousiasme en enorme werkijver bijstond, geven ons de moed om eindelijk de sprong te wagen!

Het heeft echter enkel zin indien, ondanks de terechte vrees die een dergelijk project bij ieder van ons oproept, de grootst mogelijke bereidheid bestaat om concreet gestalte te geven aan ons vermogen om ons lot in eigen handen te nemen.